

ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİ KORUYUCU ETKİLİ BORÇ İLİŞKİLERİ

Av. Arb. Mehtap Şahin Altıntaş¹

Öz

Üçüncü kişiyi koruyucu etkili borç ilişkileri mevzuatta açıkça düzenlenmemiştir. Bununla birlikte borcun kaynağı olarak kabul edilen sözleşme, haksız fiil, sebepsiz zenginleşme ya da vekâletsiz iş görme gibi kavramların yeterli güvenceyi sağlamadığı düşüncesiyle öğretide ve içtihatlarda üçüncü kişileri koruyucu nitelikli *yansına zarar* ve *culpa in contrahendo* gibi sorumluluk türleri ortaya konulmuştur. MK. m. 2'de düzenlenen dürüstlük prensibi ile birlikte, sözleşmelere hâkim olan güven prensibine ve aslî edim yükümlülüklerinden bağımsız olarak ortaya çıkan bu sorumluluklarda, sözleşme dışı hukukî kavramların yeterli korumayı sağlamadığı düşüncesiyle, üçüncü kişilerin belli koşullar altında ortada bir sözleşme ilişkisi varmışçasına korunması amaçlanmaktadır. Bu çalışmada edim yükümünden bağımsız borç ilişkileri, üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşme, fiilî sözleşme ilişkisi teorileri gibi doktrinde geliştirilmiş görüşlerin yanı sıra halefiyet, üçüncü kişinin fiilîni üstlenme ve üçüncü kişi yararına sözleşme gibi üçüncü kişileri koruyucu özellikler taşıyan, mevzuatta düzenlenmiş borç ilişkileri de inceleme konusu yapılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Culpa İn Contrahendo,
Nisbîlik,
Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili
Borç İlişkileri.

Araştırma Makalesi

DEBT RELATIONS PROTECTING THIRD PARTIES

Abstract

Obligations with a protective effect on third parties are not clearly regulated in the legislation. However, with the thought that the concepts such as contract, tort, unjust enrichment or working without a power of attorney, which are accepted as the source of debt, do not provide sufficient security, types of liability such as reflection, damage and culpa in contrahendo, which are protective of third parties, have been put forward in the doctrine and case-law. MK. m. It is aimed to protect third parties as if there is a contractual relationship under certain conditions, considering that non-contractual legal concepts do not provide sufficient protection in these responsibilities, which arise independently of the principle of trust that dominates the contracts and the essential performance obligations, together with the honesty principle regulated in Article 2. In this study, in addition to the views developed in the doctrine such as debt relations independent of

Keywords

Culpa İn Contrahendo,
Relativity,
Debt Relations Protecting Third
Parties

Research Paper

¹ İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2021, maltintas78@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2962-1452

the obligation of performance, contract with the effect of protecting the third party, and the theories of the actual contractual relationship, the debt relations regulated in the legislation, which have protective features such as succession, undertaking the act of the third party and contract for the benefit of the third party, are also examined.

GİRİŞ

Günlük yaşamın getirdiği değişen ihtiyaçlarla birlikte, bu ihtiyaçlara cevap bulmak üzere, mevzuat hükümlerinin dışında doktrin ve uygulamada farklı hukukî kavramlar ortaya çıkmaktadır. Bu hukukî kavramların bazıları, yalnız borç ilişkisinin taraflarını değil, üçüncü kişileri de korumayı amaçlamaktadır. Zira borç ilişkileri bazı durumlarda bu ilişkinin dışında bulunan üçüncü kişileri de etkiler. Bu durumlarda borç ilişkisinin tarafı olmadıkları için bu ilişkiye dayalı taleplerin sağladığı korumadan yararlanamayan üçüncü kişilere haksız fiil ya da sebepsiz zenginleşme benzeri kavramlar da yeterli güvenceyi sağlamamaktadır. Ortaya çıkan buna benzer adaletsiz sonuçlar nedeniyle, bazı koşulların bulunması halinde, üçüncü kişilerin de adeta borç ilişkisinin tarafıymış gibi o borç ilişkisinin taraflarına doğrudan zarar tazmin talebinde bulunma hakkının tanınabileceği kabul edilmiştir.

Üçüncü kişileri koruyucu etkili bir hukukî ilişkinin niteliği konusunda bir görüş birliği bulunmamaktadır. Doktrinde aslî edim yükümlülüklerinden bağımsız borç ilişkisi, fiilî sözleşme ilişkisi ve üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşme gibi teorilerle ve *culpa in contrahendo* kavramıyla açıklanan bu kavram, kanunda da halefiyet, üçüncü kişinin edimini taahhüt ve üçüncü kişileri koruyucu sözleşme türleriyle ilişkilidir. Bu nedenle çalışmamızda kavramın çerçevesi, benzer nitelikte borç ilişkileri üzerinden Yargıtay kararları ile de karşılaştırmalı olarak çizilmiştir.

§ 1. BORÇ İLİŞKİLERİ

I. Genel Olarak

“Alacaklının borçludan istemeye yetkili olduğu, borçlunun da yerine getirmek zorunda olduğu tek bir edim ya da alacak hakkından ibaret olan hukukî ilişki”, *borç* olarak tanımlanabilir². Kiralayanın taşınmazı kullanıma uygun şekilde kiracıya teslim etme borcu, kiracının kira bedelini belirlenen tarihlerde ödeme borcu; işçinin işverenin emir ve talimatlarına uygun davranma borcu, işverenin ücret ödeme borcu gibi.

Gündelik dilde daha ziyade para borcunu çağrıştıran “borç” kavramı, hukukî anlamda çok daha geniş kapsamlıdır. Buradan yola çıkarak, borç kavramı *dar anlamda borç* ve *geniş*

² AKINCI, s. 19

anlamda borç şeklinde sınıflandırılabilir. Dar anlamda borç, alacaklının borçludan bir şeyi vermesini, yapmasını, yapmamasını ya da bir edimde bulunmasını istemek olarak ifade edilirken; geniş anlamda borç, dar anlamda borçların da içinde bulunduğu hukukî ilişkinin bütününe ifade eder. Denilebilir ki geniş anlamda borç ilişkisi, borçlarla birlikte bu borca dair tüm yükümlülük ve kuralları da kapsar³.

Öte yandan geniş anlamda borç ilişkisinde her zaman birden çok borç bulunmayabilir. Örnek vermek gerekirse, başlama vaadindeki tek borç, vaatte bulunanın koşullar gerçekleştiğinde vaadini yerine getirme borcudur. Belirtilen borcun alacaklısı olan başlananın ise herhangi bir borcu söz konusu değildir⁴.

II. İfa ve İfa Engelleri

Normal koşullarda sözleşmelerin, kanun ve sözleşme hükümlerine uygun olarak, ifa ile son bulması beklenir. Ancak bunun için ifanın tüm unsurlarıyla tam ve doğru yapılması gerekir. Şayet ifanın konusu, tarafları, yeri ve zamanı ile ilgili bir aykırılık oluşursa ise, ifa edilmeme durumu söz konusu olur⁵.

BK' da tüm ifa edilmeme hallerini kapsayan bir madde bulunmamaktadır. Bunun yerine imkânsızlık, temerrüt, gereği gibi ifa etmeme gibi ifa edilmeme ihtimalleri farklı maddelerde düzenlenmiştir⁶. Buradan yola çıkarak ifa engellerini, alacaklının temerrüdü, imkânsızlık, borçlunun temerrüdü, gereği gibi ifa etmeme, işlem temelinin çökmesi şeklinde sınıflandırmak mümkündür⁷.

İfa engelleri, sözleşme kurulduktan sonra ortaya çıkabileceği gibi, taraflar arasında henüz sözleşme kurulmadan önce de ortaya çıkabilir. Hatta taraflara atfedilecek bir kusurun olmadığı durumlarda da, sözleşme öncesi ifa engeli ortaya çıkmış olabilir. Bu ifa engeli nedeniyle karşı taraf bir zarara uğramışsa, bu zararın tazmini gerekir. Öyle ki, sözleşme görüşmeleri sırasında taraflardan biri dürüstlük kuralını ve güven ilişkisini ihlâl ederek bir zarara sebep olmuşsa, bu zarardan adeta sözleşme kurulmuş gibi sorumlu olur⁸. Bu konu aşağıda detaylandırılmaktadır.

III. Borç İlişkilerinin Nisbîliği

Borçlar Hukukuna hâkim olan nisbîlik prensibi gereğince, bir borç ilişkisi ancak taraflar arasında hak ve borçlar doğurur. Bu ilişkinin yalnızca alacaklı ile borçlu arasında bir bağ oluşturması ve üçüncü kişileri etkilememesi nisbîlik prensibinin sonucudur⁹.

³ AKSU, s. 7

⁴ AKSU, s. 7

⁵ ÖZDOĞAN, s. 286

⁶ ÖZDOĞAN, s. 287

⁷ ÖZDOĞAN, s. 288

⁸ EREN, s. 1088

⁹ OĞUZMAN & ÖZ, s. 29

Borçlar Kanunu genel olarak ikili bir sorumluluk ayrımı öngörmüştür: Sözleşmeden doğan bir borcun ihlâli halinde hukukî sorumluluk sözleşmeye aykırılık hükümlerine göre değerlendirilirken, sözleşme ilişkisinin olmadığı, genel davranış kurallarının ihlâline dayalı sorumluluk halinde haksız fiil hükümlerine göre belirlenmektedir¹⁰.

IV. Haksız Fiil - Sözleşme Sorumluluğuna İlişkin Hükümlerin Karşılaştırılması

Bir borç ilişkisi olan sözleşmenin nisbîliği uyarınca, üçüncü kişiler taraf olmadıkları bir sözleşmeden kaynaklanan borcun hiç ya da gereği gibi ifa edilmemesi nedeniyle uğradıkları zararlar için sözleşmeye dayanarak herhangi bir hukukî talepte bulunamazlar; ancak BK. 41. maddede sayılan koşulların gerçekleşmesi halinde haksız fiil hükümlerine dayanabilirler¹¹.

Haksız fiil sorumluluğunun tazmin kapsamı, üçüncü kişilerin uğradıkları zararın tamamının değil, doğrudan zarar görenin mevcut zararının tazminiyle sınırlıdır. Bununla birlikte, zarar ile zarara sebebiyet verdiği iddia edilen fiil arasında illiyet bağının olup olmadığı, fiilin hukuka aykırılığı ve zarar verenin kusurlu olup olmadığı hususları tazminat sorumluluğunun belirlenmesinde dikkate alınan hususlardır. Zira sadece bu koşulların varlığı halinde haksız fiil sorumluluğunda tazminat yükümlülüğüne gidilebilir¹².

Sözleşme ilişkisinde ise, taraflar birbirleri üzerinde sözleşmeden beklenen menfaatin gerçekleşeceğine dair özel bir güven oluşturmakta ve bu ilişkinin dışındaki üçüncü kişilere karşı yükümlü oldukları genel davranış kurallarını aşan özel (nisbî) bir özen gösterme yükümlülüğü altına girmektedir. Bu yönüyle haksız fiil hükümleri ile mevcut statükoyu korumak amaçlanmakta iken, sözleşmeye aykırılık hükümlerinde malvarlığını arttırmaya yönelik çıkarın korunması esastır. Bu nedenle mevzuatta sözleşmenin ihlâli yüzünden zarar gören taraflara haksız fiil hükümlerine kıyasla daha güçlü bir hukukî koruma sağlanmıştır. Bu ayrım, tazmin edilebilecek zararın kapsamı bakımından önemlidir¹³.

Öte yandan, haksız fiil sorumluluğunda borçlunun sorumluluğunun kapsamı, korunan hukuki varlıkların sınırlandırılması ile sağlanırken, sözleşmeye dayalı sorumlulukta bu sınırlama nisbîlik ilkesi ile elde edilir. Böylelikle borçlu, her iki sorumluluk yönünden de kimlere karşı, hangi kapsamda sorumlu olduğunu öngörebilmektedir¹⁴.

V. Yansıma Zarar

Bazı durumlarda ortada bir sözleşme ilişkisi bulunmadığı gibi haksız fiil hukuka aykırı fiile doğrudan maruz kalmayan üçüncü bir kişinin, söz konusu fiil nedeniyle haksız fiil sorumluluğuna gidemeyeceği türden bir zarara uğraması söz konusu olur. Ortaya çıkan bu zararın tazmininin fiili işleyen kişiden talep edip edemeyeceği hususu, *yansıma zarar kavramını* ortaya çıkarmıştır¹⁵.

¹⁰ DEMİRAĞ, s. 9

¹¹ EREN, s. 41

¹² ÇAKIRCA, s. 3

¹³ KARABAĞ, s. 10

¹⁴ KARABAĞ, s. 6

¹⁵ ÇAKIRCA, s. 4

Gerek sözleşmeye dayalı sorumlulukta, gerek haksız fiil sorumluluğunda fiilin etkilerinin yansımaları suretiyle üçüncü şahısların hukuk çevrelerinde bir zarar meydana gelmişse, yansıma yoluyla zarardan söz edilir. Haksız fiilin faili, kural olarak dolaylı zararlardan sorumlu tutulamaz. Yaygın olarak kabul edilen görüşe göre, ancak kanunda öngörülen istisnai hallerden birinin varlığı halinde yansıma zarardan sorumluluk doğacaktır¹⁶. Türk hukukunda kanun koyucu tarafından BK.m.53/b.3'de yer alan *destekten yoksun kalma tazminatı* yansıma zararının düzenlendiği istisnai hallerden biridir. Bu hüküm ile, bir istisna olarak haksız fiil sorumluluğunda yansıma zararının varlığı ve tazmin edilebileceği kabul etmiştir¹⁷.

Yansıma zararının ortaya çıkabileceği hallere ilişkin diğer bir örnek miras hukukuna dairdir. Buna göre; miras bırakan tek kanunî mirasçısı bulunan M'nin, çok sevdiği kız arkadaşına K'ya antika bir vazoyu belirli mal bırakma (MK.m.517) yoluyla vasiyet ettiğini varsayalım. Bu vazonun, vasiyet alacaklısına teslim edilmeden önce düşüp kırılması halinde, kanunî mirasçının herhangi bir zararı olmayacaktır; çünkü vazonun maliki kendisi olmadığı gibi vazo kırılmasaydı da vasiyet alacaklısına teslim borcu altına girecekti. Öte taraftan, vasiyet alacaklısı K, vazonun kırılması sebebiyle zarar görmüş olmasına rağmen, henüz vazonun mülkiyetine sahip olmadığı için vazoya zarar veren kişiye karşı zararın tazmin edilmesi talebinde bulunma hakkına sahip değildir. Bu durumda zarar veren kişi haksız bir şekilde zenginleşeceği gibi ortaya çıkan durum da somut olay adaletine aykırı niteliktedir. Bu nedenle zarar veren kişide zarar verme kastının bulunması koşuluyla, oluşan zararın yansıma zarar olarak giderilmesi gerektiği öne sürülmektedir¹⁸.

Verilen örnekte olduğu gibi, borca aykırılık ya da haksız fiil sorumluluk kavramları ile bağdaşmayan durumlar ortaya çıkabilmektedir. Zarar tazminine dayalı bir talebin kabul edilip ortaya çıkan zararın tazmin edilebilmesi için, ya bu talebin konusu olan hakkın kanunda ya da sözleşmede açık bir hükümlerle korunmuş olması ya da söz konusu fiillerin koruyucu bir hukuk kuralını ihlâl etmesi gerekir. Ancak bu koşulların bulunmadığı bir somut durumda, üçüncü kişinin zararının karşılanmaması, dürüstlük kuralına ve güvenin korunması ilkesine aykırı olabilmektedir¹⁹. Yansıma zarar kavramıyla korunmaya çalışılan menfaat de budur.

Yansıma zararı kavramı incelenirken, tazminat borcunun kapsamını belirleyen zarar kavramı ele alınmalı ve yansıma zararının kapsamı dışında kalan haller belirlenmelidir²⁰. Aynı şekilde borca aykırı davranıştan doğan sorumlulukta, üçüncü kişinin zararının tazmin edilmesi için ortaya atılan kavramların kendi aralarında sınıflandırılması, yansıma zararının hangi koşullar altında oluştuğunun belirlenebilmesini de mümkün kılar. Zira, üçüncü kişinin zararının tazmin edilmesini sağlayan üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşme, üçüncü kişi yararına sözleşme gibi kurumlar ile üçüncü kişinin zararının tazmin edilmesi kurumunun

¹⁶ ERMAN, s. 120

¹⁷ ÇAKIRCA, s. 4

¹⁸ ÇAKIRCA, s. 7

¹⁹ ÇAKIRCA, s. 7

²⁰ ÇAKIRCA, s. 8

birbirlerinden ayrılmasıyla sözleşmeden doğan sorumlulukta yansıma zararının çerçevesi de belirginleşir²¹.

Ş 2. ÜÇÜNCÜ KİŞİYİ KORUYUCU ETKİLİ SÖZLEŞME

Sözleşmelerin nisbiliği ilkesinin istisnası olan *üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşme* kavramı “Borçlunun koruma yükümlülüklerini alıcıya karşı olduğu kadar, onun alacaklısının koruma alanı içinde bulunan ve edime yakınlıkları dolayısıyla en az alacaklı kadar tehlikeye maruz olan üçüncü kişilere de yaymak” olarak tanımlanabilir²². Mevzuatta düzenlenmemiş olan bu kavram, sözleşme ilişkisinin dışında bir üçüncü kişi ile borçlu arasında ortaya çıkan hukukî ilişkiyi ifade eder. Burada, üçüncü kişinin sözleşme içeriğinden bağımsız bir talep hakkı söz konusudur²³.

Üçüncü kişinin, *üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşme* hükümleri uyarınca korunabilmesi için bazı koşulların varlığı aranır. Bu koşullar;

- i. “Üçüncü kişinin edime yakın olması,
- ii. Üçüncü kişinin korunmasında alacaklının menfaatinin olması
- iii. Üçüncü kişinin edime yakınlığının ve alacaklının onun korunmasındaki menfaatinin borçlu tarafından öngörülebilir olmasıdır”²⁴.

Bu koşulların sağlanması halinde, üçüncü kişi, doğrudan sözleşmeye aykırılık hükümlerine dayanarak (BK. m. 96 vd.) zararının tazminini borçludan talep edebilir. Ancak üçüncü kişiye asıl edimin ifasını doğrudan talep etme hakkının verilmediği hususu gözden kaçırılmamalıdır. Üçüncü kişi ancak borçlunun koruma yükümlülüklerine aykırı davranması nedeniyle kendisine verdiği zararın tazminini talep hakkına sahiptir. Dolayısıyla borçlunun bu yükümlülüğünün tâli nitelikte bir yükümlülük olduğu söylenebilir²⁵.

Üçüncü kişiyi koruyucu etkili borç ilişkileri açısından, sözleşmeye aykırılık hükümleri uyarınca korunacak olan üçüncü kişilerin sınırlandırılması önem taşır. Aksinin kabulü, haksız fiil sorumluluğu ile sözleşmesel sorumluluk arasındaki kanuni sınırın belirsizleşmesine neden olur. Bu yüzden borçlunun sözleşmesel sorumluluk altında bulunacağı üçüncü kişilerin sınırı iyi belirlenmelidir. Nisbîlik prensibinin en önemli işlevi, borçlunun özel bir sorumluluk altına girdiği kişilerin kimler olduğunu öngörebilmesidir. Bu sayede borçlu, sorumluluğunun sınırlarını belirleyebileceği gibi özen ve koruma yükümlülüklerinin kapsamını da netleştirir²⁶.

Üçüncü kişiyi koruyucu etkili borç ilişkilerini açıklayan farklı görüşler mevcuttur.

I. Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme Teorisi

²¹ ÇAKIRCA, s. 8

²² YAVUZ, s. 27

²³ OĞUZMAN & ÖZ, s. 494

²⁴ OĞUZMAN & ÖZ, s. 497

²⁵ EREN, s. 553

²⁶ KARABAĞ, s. 112

Borç ilişkisinin nisbîliği uyarınca, sadece ilişkinin tarafları arasındaki borç ihlâlleri halinde borca aykırılık hükümleri uygulanır. Taraflardan birinin yakınları dahi diğer tarafın borca aykırı davranışından zarar görmüşse, borca aykırılık değil, haksız fiil hükümlerinden bahsedilir. Ancak zaman zaman adil olmayan sonuçlara neden olduğu düşüncesiyle bu kurala bazı istisnalar getirilmiştir. Şayet, borca aykırı davranan taraf, diğer tarafın yakınlarının da bu aykırılıktan zarar göreceğini sözleşmenin kuruluş aşamasında öngörebilecek durumda ise, bu kişilere karşı da borca aykırılık hükümleri uyarınca sorumlu olacağı kabul edilir. Bu sonucu BK. 129. maddede düzenlenen "Üçüncü kişi yararına sözleşme" hükümlerinin kıyasla uygulanmasına dayandıran bir görüşe karşın, sonradan ortaya çıkan başka bir görüş bunu MK. 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük kuralıyla izah etmektedir²⁷.

II. Edim Yükümünden Bağımsız Borç İlişkileri Teorisi

Yakın zamanlarda ortaya atılan bu görüşe göre sözleşmeden doğan bazı borçlar aslı edim yükümlülüklerinden ayrılmaktadırlar. Buna göre sözleşme ilişkisi sürerken tarafların birbirine özen gösterme yükümlülüğü, gerek şahıs varlığı gerek malvarlığı değerlerine zarar vermemek üzere azamî çabayı göstermeyi (eskiden yan edim yükümlülükleri ile karıştırılan) ve bazı davranış yükümlülüklerine riayet etmeyi zorunlu kılar. *Edim yükümünden bağımsız borç ilişkisi* olarak nitelendirilen bu yükümlülükler²⁸, somut bir edim yükümlülüğü içermediği gibi, mevcut sözleşmenin geçerli olup olmamasından, hatta bir sözleşmenin varlığından dahi bağımsızdır²⁹.

Dayanağını dürüstlük kuralından alan bu görüşe göre, birbirlerinin güvenliğini gözetecek kadar yakın ilişkiye giren tüm taraflar arasında bir borç ilişkisinin doğduğu kabul edilir. Hatta bazen tarafların bir hukuki işlem yapma düşüncesiyle bir arada olmaları dahi aranmamış, somut durumda taraflar arasında bir sözleşme kurulmuşsa, edim yükümünden bağımsız borç ilişkisinin dayanağının da yine sözleşme değil, kanundan doğan dürüstlük kuralı olduğu ileri sürülmüştür³⁰.

Bu görüşün kabul edilmesi halinde, örneğin kendisini işe bırakan arkadaşının dönüş yolunda yaptığı trafik kazası, yağmurdan kaçmak isteyen kişinin girdiği kapalı mekânda yerlerin kaygan olması nedeniyle düşüp yaralanması gibi bazı durumlar borca aykırılık kapsamında değerlendirilerek tazminat talep edilebileceği kabul edilmiştir³¹. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından verilen bir kararda da bu görüşün benimsendiği görülmektedir³².

²⁷ EREN, s. 41

²⁸ EREN, s. 41

²⁹ EREN, s. 42

³⁰ EREN, s. 42

³¹ EREN, s. 42

³² Burada, öncelikle şu hususun belirtilmesi gerekir. Uyuşmazlıkta davacı durumunda olan kişi asıl hukuki ilişkide (tüpgaz alımına ilişkin satım akdinde) alıcı sıfatını taşımamakta ve somut olaydaki hukuki nitelendirme bakımından üçüncü kişi konumunda bulunmaktadır. O halde burada şu sorunun cevaplandırılması gerekir: Bir hukuki ilişkide üçüncü kişi konumunda bulunan kimseler üzerinde borç ilişkisi ne şekilde etkili olabilir? Başka bir ifadeyle, borçlunun edim borcuna ya da koruma yükümlülüğüne aykırı davranması sonucunda zarar gören üçüncü kişiler, "haksız fiil" hükümlerine göre değil de, doğrudan doğruya "akde aykırılık" hükümlerine dayanarak tazminat talep edebilirler mi? Bilindiği gibi, akit ilişkisinden doğan yükümler, sadece asli ve yan edim yükümleriyle asli edime

Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun "Tüpgaz Kararı" olarak da bilinen bu karar, hukukumuzda davranış yükümlülüklerinin sözleşme dışı kişilere sirayet etmesinin yolunu açmış, ayrıca sözleşme dışı sorumluluğun alanını genişletmiştir. Karara konu olayda, tüp bayisi olan satıcının sattığı tüpün arızalı olması nedeniyle bir patlama gerçekleşmiştir. Bu patlama nedeniyle, satım sırasında yardım amacıyla alıcının yanında bulunan komşusu satıcı tüp bayisine karşı tazminat davası açmıştır. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, önüne gelen bu uyuşmazlıkta verdiği karar ile sözleşme dışı kişiler için önem taşıyan bazı ilkeler belirlemiştir. Şöyle ki, satıcının alıcıya karşı olan davranış ve koruma yükümlülüğünün kapsamı belirlenerek, alıcının satılan üründen doğan zarar nedeniyle dilerse haksız fiil sorumluluğuna ve dilerse sözleşmeden doğan sorumluluğa dayanabileceği hükme bağlanmıştır. Daha önemlisi, somut olayda yardıma gelen üçüncü kişinin alıcı ile satıcı arasındaki borç ilişkisine dayalı güven ortamına dahil olduğu belirtilerek, satıcının davranış ve koruma

yardımcı olan ve asli edimin tam ve doğru bir şekilde yerine getirilmesine hizmet eden yan yükümlerden ibaret değildir. Modern hukuk literatürü, söz konusu yükümler dışında ifa menfaatiyle ilişkisi olmayan ve fakat en az ifade menfaati kadar önemli ve onun yanında ikinci bir menfaati koruma ve tesbit gereğini duymuştur. İfa menfaati yanında yer alan bu diğer menfaat 'koruma menfaati'dir (Eren, F., Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C:1, Ankara-1991, s.46; Akünal, T., Sorumluluk Hukukunda sözleşmenin Nisbiliği Prensibinin aşılması, YD., C:14, Sayı :3, Temmuz-1988, s. 225). Korunma menfaati, alacaklının mal ve şahıs varlığı değerlerinden oluşan menfaatlerin bütünüdür ifade eder. Bu itibarla koruma yükümleri, borç ilişkisinden doğan edim yükümleri ve bağımlı yan yükümlerin yanında yer alan ve fakat onlardan bağımsız bir kavramdır. Koruma yükümleri akid kurulmadan önce ve akdin müzakereleri safhasında mevcut olduğu gibi, edimin ifası sırasında da mevcuttur. Dolayısıyla ve yükümlerin hukuki dayanağı taraf iradeleri değil, kanundur (Canaris, Ansprüche wegen "positiver Vertragverletzung" und "Schutz Wirkung für Dritte " bei nichtingen Verträgen, Juristenzeitung 1965, s.476). İşte özelliklerinin bir kısmı burada kısaca belirtilen yükümleri, borçlu için alacaklıya olduğu kadar, ona yakından bağlı olan ya da edime yakınlığı nedeniyle koruma alanı altında bulunan kişilere karşı da aynen geçerlidir. İşte koruma yükümleri sayesinde, borçlu ile alacaklı arasında olduğu kadar, borçlu ile bir takım üçüncü kişiler arasında da hiç bir edim yükümü ihtiva etmeyen sadece koruma yükümlerinden oluşan bir borç ilişkisi oluşur. Bir başka ifadeyle, söz konusu borç ilişkisi üçüncü şahıslar üzerinde tesir icra eden, üçüncü şahsı koruyucu etki doğuran bir borç ilişkisidir ve bu borç ilişkisinin kaynağı M.K.nun 2.maddesidir...Burada borç ilişkisinin bünyesi gereği, edime bağlı olan bir takım tehlikelerin, en az tüpü satın alan kadar üçüncü kişi konumunda olan davacıyı da tehdit etmesi durumu söz konusudur. Zira, Gernhuber'in de belirttiği gibi (s.270 vd.; ayrıca bkz. Tandoğan, s.314 vd.), edime yakınlıkları nedeniyle zararlarının sözleşmeye aykırılık hükümleri gereğince tazminine müsaade edilecek üçüncü şahısların sınırını belirleyebilmek için, bu üçüncü kişiler ile ifa sahasında olan borç ilişkisi arasındaki irtibata bakmak gerekir. Borç ilişkisinin bünyesi icabı, edime bağlı olan tehlikeler üçüncü kişiyi de en az alacaklı kadar tehdit ediyorsa, üçüncü kişiye, doğrudan doğruya borçluya karşı ileri sürülmesi mümkün olan akde aykırılık hükümlerine dayanan bir tazminat talebi tanınmalıdır (Ayrıca bkz.Canaris, s.478). Zira davacı olayda alıcıya yardıma gelmekle alıcıya satıcı arasında mevcut olan borç ilişkisinin güven ortamına dahil olmuştur (bu güven ortamı konusunda bkz. Canaris, s.478; ayrıca bkz. Akünal, s. 234). Bu itibarla dava konusu uyuşmazlıkta, satıcı (tüp bayii)nin satım akdinde üçüncü kişi konumunda bulunan davacıya karşı akitten doğan hiç bir asli edim borcu mevcut olmamakla beraber, burada, borçlunun bizzat alacaklıya karşı göstermek zorunda olduğu koruma yükümlünün, alacaklıya yakından bağlı olan ya da edime olan yakınlığı nedeniyle koruma alanı altında bulunan kişilere de teşmil edilmesi gerekir. Bir başka ifadeyle burada, Kanun (MK.m.2) gereğince borçlu ile alacaklı arasında olduğu kadar, borçlu ile üçüncü kişi durumunda olan davacı arasında da, hiç bir edim yükümlülüğü ihtiva etmeyen ve fakat koruma yükümlülüğüne dayanan üçüncü şahsı koruyucu etkili bir borç ilişkisi olmuştur. Yargıtay HGK Tarih 06.05.1992, Esas 1992/213, Karar 1992/315. Corpus içtihat programından alıntılanmıştır, <https://www.corpus.com.tr>, Erişim Tarihi: 17.01.2021

yükümlülüklerinin **alıcıya veya edime yakınlığı nedeniyle** üçüncü kişilere karşı da geçerli olduğu vurgulanmıştır. Başka bir deyişle, satıcı ile üçüncü kişiler arasında aslî edim yükümlülüğünü içermeyen, MK'nın 2. maddesinden kaynaklanan bir borç ilişkisinin kurulduğu ifade edilmiştir. Herhangi bir sözleşme bulunmasa dahi zarar gören üçüncü kişi sözleşmeye aykırılık hükümlerine dayanarak tazminat talebinde bulunabilir.

Birçok farklı teoriyi dürüstlük çatısı altında birleştiren bu görüş bazı durumlarda adaletli sonuçlar sağlamasına karşın, bizim de katıldığımız bir görüşe göre³³, borca aykırılık kavramının kapsamını çok fazla genişletmektedir. Bu görüşün kabul edilmesi halinde haksız fiil, sebepsiz zenginleşme, vekâletsiz iş görme ile borca aykırılık arasındaki kanunî sınır büyük ölçüde ortadan kalkar. Kaldı ki gerek haksız fiil gerek borca aykırılık durumlarında, tarafların birbirlerinin çıkarlarını korumaları gereken bir alana girmeleri nedeniyle birtakım ihlaller görülür. Bu ihtimalde haksız fiil hükümlerinin borca aykırılık hükümleri içinde eritilmesi tehlikesi gündeme gelir ki, nisbîlik prensibine de aykırı bu sonucu kanunun sistemiyle bağdaştırmak mümkün görünmemektedir³⁴.

Edim yükümünden bağımsız borç ilişkisini doğrudan dürüstlük kuralı çerçevesinde açıklayan bu görüş, *culpa in contrahendo*, *sözleşmenin art etkisi*, *üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşme* ve *edim yükümlülüğüne aykırılık dışındaki kötü ifa* gibi teorilerinin gereksiz olduğunu ileri sürerek, tüm bunları tek bir başlık altında açıklama cihetine gitmektedir³⁵.

III. Fiilî Sözleşme İlişkisi Teorisi

Diğer görüşlerden farklı olarak, zarar vereni haksız fiil yerine borca aykırılık hükümlerine tabi tutmak amacıyla ortaya atılmamış görüşler de vardır. Buna göre, hizmet sunana, sunduğu hizmetten bir sözleşmeye dayanmaksızın yararlanan kişiden sebepsiz zenginleşme ve vekâletsiz iş görme yerine sözleşmeden doğan bir alacak hakkı tanınmaktadır. Bunların en bilineni "Fiilî borç ilişkisi teorisi" olarak adlandırılmaktadır³⁶.

Bu görüşe göre, sözleşme yapmak ve karşı edim borçlanmak koşuluyla kamuya sunulan hizmetlerden yararlanan kişi, gerçekte böyle bir sözleşme yapmak istemiyor ve sunulan hizmetten de karşılıksız yararlanıyor olsa dahi, dürüstlük kuralı gereğince fiilen kurulan bu borç ilişkisi nedeniyle borçlanmış sayılır. Bunun için, sunulan edimden yararlanmış olması yeterli sayılmaktadır³⁷. Kanaatimizce, bu görüşün temelinde, sunulan hizmetlerin genel olarak herkesin yararlanmak isteyeceği zarurî nitelikli hizmetler olması nedeniyle ayrıca bir irade uyuşmasının gerekmeyeceği düşüncesi yatmaktadır.

Bu görüşe göre, örneğin, aracını otoparka bırakan sürücü; toplu taşıma aracını kullanan yolcu; elektrik, su, doğalgaz şirketlerinin sunduğu hizmetlerden yararlanan tüketici, bütün bu yararları sağlarken hiçbir hukuki işlem kurma saiki taşımasa ve hatta hizmet sunan taraf da bunu biliyor olsa dahi, bu edimlerin karşılığını ödemekle yükümlüdür. Bu görüşün

³³ EREN, s. 42

³⁴ EREN, s. 43

³⁵ EREN, s. 42

³⁶ EREN, s. 43

³⁷ EREN, s. 43

sağladığı avantaj, hizmet sunan tarafa, sebepsiz zenginleşme veya vekâletsiz iş görme şartlarının gerçekleştiğini ispat etmek zorunda olmaksızın sözleşme yapılmış olsaydı isteyebileceği bedeli bir sözleşme olmaksızın talep etme imkânı vermesidir³⁸.

Bu görüşe yapılan eleştiri, ortada bir irade beyanı olmadığı halde sözleşme kurulduğu yönündeki kabulün, dürüstlük kuralıyla bağdaşmayacağı yönündedir. Belirtmek gerekir ki, mevzuatımızda fiilî sözleşme ilişkilerine dayanak oluşturacak bir hüküm de bulunmamaktadır³⁹.

VI. Culpa In Contrahendo

Güven sorumluluğu kavramı, hukukumuzda kavramsal olarak yerini almaya başlamış, bu kavramın *culpa in contrahendo* kavramı kavramıyla iç içe olduğu belirtilmiştir. Bu yönüyle *culpa in contrahendo* sorumluluğu aynı zamanda bir güven sorumluluğudur⁴⁰.

A. Tanımı

Culpa in contrahendo kavramı, taraflar arasında sözleşme görüşmeleri, sözleşme hazırlıkları ya da benzer iş ilişkilerinin mevcut bulunduğu, ancak sözleşmenin henüz kurulmadığı bir zaman kesitinde gerçekleştirilen kusurlu davranıştan doğan sorumluluk anlamına gelir. *Culpa in contrahendo* kavramı kelime anlamı itibariyle de bir sorumluluk türünü değil, sözleşmenin kurulması öncesinde ortaya çıkan kusurlu bir davranışı ifade eder⁴¹.

B. Türk Hukukunda Culpa In Contrahendo

Türk hukukunda, *culpa in contrahendo* sorumluluğunu düzenleyen genel bir kanun hükmü bulunmamakla birlikte bazı münferit hükümlerin *culpa in contrahendo* düşüncesine dayanarak düzenlendiği söylenebilir. Kendi kusuruyla yanılıya düşenin tazminat sorumluluğunu düzenleyen BK m. 35; aldatma ve korkutmaya dayalı tazminat taleplerine ilişkin BK m. 39/II; temsil belgesinin geri alınmamasından doğan sorumluluğu düzenleyen BK m. 44/II; yetkisiz temsilcinin sorumluluğunu öngören BK m. 47 ile fiil ehliyetine sahip olduğu yönünde karşı tarafı yanıltan vesayet altındaki kişinin sorumluluğunu içeren MK 19 m. 452/III hükümleri buna örnek gösterilebilir⁴².

C. Hukukî Dayanağı

Bir Yargıtay kararına⁴³ göre, sözleşmelere hâkim koruma yükümleri nedeniyle, borçlu ve alacaklı ile üçüncü kişiler arasında da bir borç ilişkisi oluşur. Kararda, üçüncü şahıslar

³⁸ EREN, s. 43

³⁹ EREN, s. 44

⁴⁰ DURAK, s. 241

⁴¹ GÜVENÇ, s. 364

⁴² GÜVENÇ, s. 368

⁴³ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 1992/213 E., 1992/315 K., 06.05.1992 T. Corpus içtihat programından alıntılanmıştır, <https://www.corpus.com.tr>, Erişim Tarihi: 28.11.2020

üzerinde etkili olan, üçüncü şahsı koruyucu etki doğuran bu borç ilişkisinin kaynağı, MK'nın 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük kuralı olarak kabul edilmektedir.

Öte yandan, *Culpa in contrahendo* sorumluluğunun kaynağını, dürüstlük ilkesinin de doğal bir sonucu olarak, tarafların aslî edim yükümlülüklerinden bağımsız borç ilişkisi oluşturmaktadır. Buna göre birbirlerinin hak ve menfaat alanlarını etkileme olanağı elde eden taraflar arasında edim yükümlülüklerinden bağımsız, koruma yükümlülüklerinden ibaret bir borç ilişkisi kurulur. MK m. 2/I gereğince kurulan bu ilişki nedeniyle taraflar, henüz bir sözleşme akdedilmemiş olsa dahi, birbirlerinin bu hak ve menfaatlerini koruma yükümlülüğü altına girmektedir. Böylece dürüstlük kuralı, taraflara, kendi hak ve menfaatlerinin karşı tarafça zarara uğratılmayacağına dair haklı bir güven sağlamaktadır. Söz konusu koruma yükümlerinin ihlâli ve bu güvenin boşa çıkarılması, *culpa in contrahendo* sorumluluğunun doğmasına yol açmaktadır⁴⁴. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu bir kararında bu güven ilişkisine atıf yapılarak belirtilen hususlar vurgulanmıştır⁴⁵.

Başka bir Yargıtay kararında, bir sözleşme ilişkisinin kurulacağına güvenen tarafın, sözleşme kurulmaması halinde adeta bir sözleşme ilişki varmışçasına katlandığı zararların tazmini düşüncesinin benimsendiği görülmektedir. Bu konudaki kararlarda sözleşmenin hükümsüzlüğüne rağmen meydana gelen zararın karşı taraftan talep edilebileceği ifade edilmiştir⁴⁶.

Kanaatimizce, *culpa in contrahendo* ile korunmaya çalışılan menfaat, sözleşme kurulacağına duyulan güven prensibidir. Buna göre, taraflar normal koşullarda üçüncü kişilere karşı korudukları menfaatlerini, sözleşme ilişkisinin kurulacağı saikiyle korumamakta, kurulacak sözleşme ilişkisine duyulan güvenle bu tür önlemlere gerek duymaksızın bir ilişki ritüeli oluşturmaktadırlar. Oluşan bu güven atmosferinde taraflar, birbirlerinin sınırlarına başkalarının giremeyeceği ölçüde girebilirler. Bu da tarafları, birbirlerine karşı güvencesiz bir konuma düşürebilmektedir. İşte *culpa in contrahendo* ile

⁴⁴ GÜVENÇ, s. 370

⁴⁵ "...Kurulmak istenilen bu sözleşme dolayısıyla ki, taraflar temas imkanı bulmuş, birbirlerine yaklaşmış, aralarında özel bir bağlılık ve güven ilişkisi doğmuş ve böylece mal ve kişi varlığı menfaatleri, birbirlerinin eylem ve müdahaleleriyle zarara uğrama tehlikesine maruz kalmıştır. Koruma yükümlerinin dayanağı, TMK. m. 2/I'de düzenlenmiş bulunan dürüstlük kuralı, başka bir deyişle, güven ilkesidir... Nihayet, her yerden ziyade ticari alışverişler emniyet ve itimat üzerine kurulmuştur. Karşılıklı güven, karşılıklı olarak dürüstlük esaslarına uymayı, kendisinin olduğu kadar karşı tarafın menfaatlerini de göz önünde tutmayı icabettirir." Yargıtay Hukuk Genel Kurulu, 30.01.2013 Tarih, 2012/19-670 Esas, 2013/171 Karar. Corpus içtihat programından alıntılanmıştır, <https://www.corpus.com.tr>, Erişim Tarihi: 17.01.2021

⁴⁶ "...Sözleşme görüşmelerine başlanmasıyla birlikte taraflar arasında temeli dürüstlük kuralına dayanan bir güven ilişkisi meydana gelir ve bu ilişki koruma yükümlerini de içerir. Bundan dolayı sözleşme görüşmelerinde taraflardan her biri veya yardımcıları, diğer tarafa veya onun himayesinde bulunan kişilerin şahıs ve mal varlıklarına zarar vermeyi engellemek için gerekli dikkat ve özeni göstermek ve koruma yükümlerine uymak zorundadırlar. Çünkü, koruma yükümleri, ifa menfaati dışında kalan diğer şahıs ve mal varlığı değerlerine zarar vermemeyi ihtiva eder. Sözleşme öncesi koruma yükümlerinin ihlâli, sözleşme görüşmelerinden doğan sorumluluğa sebebiyet verir." Yargıtay HGK. Tarih 01.12.2012, Esas 2010/13-593, Karar 2010/623. Corpus içtihat programından alıntılanmıştır, <https://www.corpus.com.tr>, Erişim Tarihi: 17.01.2021

korunmaya çalışılan hususlardan biri de, sözleşme kurulacağı inancı ile taraflar arasında oluşan bu güven duygusunun ihlâlüne dayalı zararların tazminidir. Yukarıda belirtilen *alıcıya ve edime yakınlık* ölçütlerinin de dayanağı, yine bu yakın temasın olağan sonucudur.

Culpa in contrahendo'nun genel bir sorumluluk türü olarak içtihatlar ve uygulamada benimsenmesi, kanunlarda düzenlenmeyen bazı durumlarda da bu sorumluluğun uygulanmasının önünü açmıştır. Örneğin, geçerlilik şekline uyulmadığı, hukuka veya ahlâka aykırılık ya da başlangıçtaki imkânsızlık bilindiği halde karşı taraf nezdinde geçerli bir sözleşme kurulduğuna ilişkin güven uyandırılması; açıklama ve özenli bilgi verme yükümlülüklerinin ihlâl edilmesi; sözleşme görüşmelerinin haklı bir neden olmaksızın yarıda kesilmesi gibi durumlar *culpa in contrahendo* sorumluluğunun doğduğu durumlar arasında kabul edilmektedir⁴⁷.

D. Genel Şartları

Culpa in contrahendo sorumluluğunun söz konusu olabilmesi için bazı koşulların gerçekleşmesi gerekir. Bunlar, failin kusurlu olması, eylemin hukuka aykırılık oluşturması, bu eylem nedeniyle ortaya bir zararın çıkması ve bu eylem ile zarar arasında uygun illiyet bağının bulunması olarak ifade edilebilir⁴⁸.

Bir tazminat müessesesi olarak kabul edilen *culpa in contrahendo* sorumluluğunda, zarar kavramı mal varlığında meydana gelen eksilmeler dışında kişilik haklarının ihlâli nedeniyle uğranılan zararları kapsayacak şekilde geniş kapsamlıdır. Ortada henüz sözleşmeye dayalı bir aslî edim yükümlülüğü bulunmamakla birlikte taraflar, görüşmeye başladıkları andan itibaren bazı önemli yükümlülüklerin altına girmiş sayılırlar. Sözleşme görüşmelerinin gereken ciddiyette sürdürülmesine özen göstermek, karşı tarafa bilgi vermek ve açıklama yapmak, karşı tarafın şahıs ve malvarlığını olası zararlardan korumak, dürüstlük kuralından kaynaklanan diğer önlemleri alma ve buna uygun davranışta bulunmak gibi. Bu sayılanların tamamı genel olarak özen yükümlülüğü kapsamında değerlendirilebilir⁴⁹.

E. Hüküm ve Sonuçları

Culpa in contrahendo sorumluluğun en belirgin özelliği, sorumluluğun ortaya çıkmasının herhangi bir sözleşme ilişkisinin varlığını gerektirmemesidir. Örneğin, alışveriş sırasında annesinin yanında bulunan bir çocuk, buldukları mağazanın zemininin kaygan olması nedeniyle kayıp düşerse, annesi zarar görmüşçesine mağaza sahibinden tazminat talep edebilir. Adeta ortada bir üçüncü kişiyi koruyucu etkili sözleşme varmış (anne ile mağaza sahibi arasında) ve bu ilişki üçüncü kişiyi koruma kapsamına alıyormuş gibi bir tazminat sorumluluğu doğar. Burada üçüncü kişinin borç ilişkisinin tarafı haline gelmesi durumu söz konusudur. Ancak dikkat edilirse bu durum üçüncü kişinin lehine olup amaç, onun haksız fiil hükümlerine kıyasla daha lehe olan sözleşme hükümleri ile korunmasını sağlamaktır⁵⁰.

⁴⁷ GÜVENÇ, s. 370

⁴⁸ GÖRENER, s. 78

⁴⁹ GÖRENER, s. 78

⁵⁰ GÖRENER, s. 69

Sözleşme görüşmeleri sırasındaki kusurlu davranışı ile karşı tarafa zarar veren kimse, bu zararı *culpa in contrahendo* sorumluluğu uyarınca tazmin etmekle yükümlüdür. Burada zarar görenin karşı tarafa duyduğu haklı güveni, güvenmeseydi uğramayacağı zararların tazminiyle sonuçlanır⁵¹.

Üçüncü kişileri koruyucu etkili borç ilişkilerinden sonra “Borçların Üçüncü Kişilere Etkileri” başlığı altında 127 - 130. maddeler arasında düzenlenen, halefîyet, üçüncü kişinin fiilini üstlenme ve üçüncü kişi yararına sözleşme⁵² kavramlarını da incelemekte fayda vardır.

§ 3. HALEFİYET

I. Tanımı

Sözlük anlamı itibariyle bir başkasının yerine geçmeyi ifade eden *halefîyet* kavramı, hukukî bağlamda ise “Başkasının borcu için alacaklıyı tatmin eden kişinin, kanunun izin verdiği durum ve koşullar altında, alacaklının yerine geçerek, onun haklarına sahip olması” olarak tanımlanabilir⁵³.

Üçüncü kişiye ve borçtan sorumlu olan kişiye tanınan halefîyet⁵⁴, alacağın kanun gereği üçüncü kişiye geçmesini sağlayan bir yoldur. Üçüncü kişi, kanundaki koşulları sağladığı takdirde, borç ilişkisinde alacaklının haklarına halef olur. Bunun dışında kalan durumlarda üçüncü kişinin halefîyet kazanabilmesi, alacağın devri ile mümkün olur. Bu ihtimalde ise alacaklı ile üçüncü kişi arasında yazılı bir anlaşmanın bulunması gerekir⁵⁵.

Üçüncü kişiye tanınan halefîyet, BK 127. maddesi⁵⁶ ile düzenlenmiştir⁵⁷. Maddede düzenlenen iki durumda da asıl alacak, alacağa bağlı fer’î haklar ve alacaklının şahsı ile bağlantılı olanlar dışındaki rüçhan hakları, halefîyet prensibi gereğince üçüncü kişiye geçer. Bununla birlikte borçlu, devredene karşı ileri sürebileceği itiraz ve def’ileri halefîyet prensibi gereği devralan üçüncü kişiye karşı da ileri sürebilir⁵⁸.

II. Hukukî Sonuçları

⁵¹ GÖRENER, s. 69

⁵² AKINCI, s. 259

⁵³ KÜÇÜK, s. 55

⁵⁴ AKINCI, s. 259

⁵⁵ ATEŞ, s. 344

⁵⁶ “Alacaklıya ifada bulunan üçüncü kişi, aşağıdaki hâllerde ifası ölçüsünde alacaklının haklarına halef olur:

1. Başkasının borcu için rehnedilen bir şeyi rehinden kurtardığı ve bu şey üzerinde mülkiyet veya başka bir ayni hakkı bulunduğu takdirde. 2. Alacaklıya ifada bulunan üçüncü kişinin ona halef olacağı, borçlu tarafından ifadan önce alacaklıya bildirildiği takdirde. Diğer halefîyet hâllerine ilişkin kanun hükümleri saklıdır”.

⁵⁷ AKINCI, s. 259

⁵⁸ ATEŞ, s. 345

Kanun hükmüne dayanan halefiyetin iki önemli sonucu vardır: Bunlardan birincisi halefiyetle birlikte alacağın, bütün fer'ileriyle birlikte üçüncü kişiye geçmesi; ikincisi ise alacaklının alacak üzerindeki tasarruf yetkisinin son bulmasıdır⁵⁹.

Borcun ifa ile son bulmasının kanuna dayalı bir istisnası olan halefiyet halinde borç ifa edildiği halde sona ermez; alacak hakkı halefiyet yoluyla borcu ifa eden üçüncü kişiye geçer. Kanundan doğan bu husus, tarafların herhangi bir müdahalesi olmaksızın kendiliğinden ortaya çıkar⁶⁰. Halefiyetin kanundan doğduğu hususu Yargıtay kararlarında da belirtilmektedir⁶¹.

Kanundan doğan halefiyet hallerinde, alacaklının alacak üzerindeki tasarruf yetkisi sona erer; bu yetki üçüncü kişiye geçer. Üçüncü kişi alacaklı haline gelir ve borç ilişkisi asıl borçlu ile üçüncü kişi arasında devam eder⁶². Bu husus Yargıtay kararlarıyla tevsik edilmiştir⁶³.

Kanuna dayalı halefiyet halinde üçüncü kişi, alacak dışında alacağa bağlı haklara sahip olur; ayrıca borcunu ödediği asıl borçluya rücu etme hakkına da sahiptir. Bu nedenle halefiyet kavramının vekâletsiz iş görme ya da sebepsiz zenginleşme gibi kavramlarla kıyaslandığında üçüncü kişilere iki yönlü güvence sunan, koruyucu bir yönü olduğu söylenebilir.

§ 4. ÜÇÜNCÜ KİŞİNİN FİİLİNİ ÜSTLENME

I. Mevzuat

Üçüncü kişinin fiilini üstlenme, BK'nın "Borç İlişkilerinin Üçüncü Kişilere Etkisi" başlıklı üçüncü faslının 128. maddesinde düzenlenmektedir⁶⁴. Bu madde 818 sayılı BK'nın 110.

⁵⁹ AKINCI, s. 260

⁶⁰ <http://www.murathaznedar.com.tr/Turk-Borclar-Hukukunda-Halefiyet> 44. Erişim Tarihi: 13.01.2021

⁶¹ "Borcun bizzat borçlu tarafından ifa edilmesinde alacaklının menfaati bulunmadıkça borcun şahsen ifası zorunluluğu yoktur. Borç üçüncü bir şahıs tarafından borçlunun bilgisi dışında tediye edilebilir. Üçüncü şahıs tediyesi ile alacaklıyı tatmin ettiği miktar nispetinde alacaklının haklarına halef olur. Bu hakların üçüncü şahsa intikali kanundan doğar, alacaklı üçüncü şahıs ile yapacağı yazılı sözleşme (temlikname) ile alacağını borçlunun rızasını aramaksızın temlik edebilir." (Yargıtay 19. HD. T. 21.05.2003, E. 2002/7795, K. 2003/5255. Corpus içtihat programından alıntılanmıştır, <https://www.corpus.com.tr>, Erişim Tarihi: 13.01.2021

⁶² AKINCI, s. 260

⁶³ "Borçlar Kanununun 162-172 maddeleri arasında düzenlenen alacağın temlikinde alacak hakkı, bu hakkı devralan üçüncü kişiye geçer. Böylece devralan daha önce temlik edene ait olan alacak hakkını kesin olarak iktisap eder. Bunun üzerinde "tasarruf etme" yetkisini kazanır. Temlik eden alacaklının da bu aşamadan sonra artık tasarruf hak ve yetkisi bulunmadığından bu alacağa dayalı olarak herhangi bir hukuki işlem yapması mümkün değildir. Bir başka anlatımla temlik işleminin gerçekleşmesi ile temlik eden, borç ilişkisinden çıkar ve onun yerine alacaklı sıfatı ile devralan üçüncü kişi geçer. Temlik edenin alacağı yönünden geçerli olan bu kural, borcu yönünden de geçerli olup, temlik alacaklısı temlik edenin borcundan temlik edilen alacak nedeni ile sorumlu tutulmaz..." Yargıtay 12. HD. T. 31.10.2006, E. 2006/16745, K. 2006/19966. <https://www.corpus.com.tr/#>. ET. 13.01.2021

⁶⁴ "Üçüncü bir kişinin fiilini başkasına karşı üstlenen, bu fiilin gerçekleşmemesinden doğan zararı gidermekle yükümlüdür. Belirli bir süre için yapılan üstlenmede, sürenin bitimine kadar üstlenene

maddesini karşılamaktadır. 818 sayılı BK'nın 110. maddesinin kenar başlığında geçen "Başkasının fiilini taahhüt" ibaresi, tasarıda "Üçüncü kişinin fiilini üstlenme" olarak değiştirilmiştir. Ayrıca, fıkradaki "Taahhüdün hükümsüz olacağına dair sözleşme muteberdir" ibaresi yerine, maddenin düzenleniş amacına uygun olarak, "Üstlenenin sorumluluğunun sona ereceği kararlaştırılabilir" ibaresi kullanılmıştır⁶⁵.

Üçüncü kişinin fiilini taahhüt, sözleşmenin taraflarından birinin, bu ilişkinin dışındaki üçüncü bir kişinin herhangi bir fiilini diğer tarafa taahhüt etmesi ve bu fiilin gerçekleşmemesi halinde diğer tarafın uğradığı zararı giderim borcunu üstlenmesidir. Burada özellik arz eden durum, taahhütle yükümlülük altına giren tarafın, kendi fiilini değil, üçüncü bir kişinin fiilini taahhüt etmesidir⁶⁶.

II. Koşulları

Burada üç kişi vardır. Bunlar, üstlenen, üstlenilen ve üçüncü kişidir. Sözleşmenin tarafları üstlenen ile üstlenilendir. Üstlenen, üstlenme beyanını kendi adına yapmaktadır. Öte yandan, üçüncü kişi sözleşmenin tarafı değildir⁶⁷.

Üçüncü kişinin fiilini taahhüdün en belirgin özelliği, konusunu üçüncü kişinin fiilinin taahhüdün oluşturmasıdır. Sözleşmenin taraflarından birinin diğer tarafa, üçüncü kişinin aldığı ödünce geri ödeyeceğinin, kiracının talep halinde taşınmazı gecikmeksizin tahliye edeceğinin, burs verilen öğrencinin derslerinde belirli bir puan barajını aşacağına taahhüt edilmesi örneklerinde olduğu gibi⁶⁸.

Üçüncü kişinin ediminin taahhüt edildiği sözleşmelerde, üçüncü kişi sözleşmenin tarafı olmadığı için, onu ifaya zorlayacak herhangi bir hukukî yaptırım da söz konusu değildir. Böyle bir sözleşmeden dolayı üçüncü kişi borç altına girmediği gibi taahhüt eden de borç altına girmez; zira taahhüt ettiği edim kendi edimi değildir. Bu nedenle normal koşullarda, üçüncü kişinin fiilinin taahhüt edildiği bir hukukî ilişkiden borç doğmayacağı söylenebilir⁶⁹.

Üçüncü kişinin fiilini taahhüt etmede taahhüt eden, üçüncü kişinin, belirlenen edimi yerine getirmemesi halinde karşı tarafın uğrayacağı zararı tazmin borcunu üstlenmiştir. Burada ifa edilmesi istenen bir verme, yapma ya da yapmama edimi olup edimin ifası, üçüncü kişiden beklenir. Edimin üçüncü kişi tarafından ifa edilmemesi ya da edilememesi halinde sözleşmenin tarafı olan taahhüt edenin bu edimi aynen ifası talep edilmez; ancak edimin gerçekleşmemesi nedeniyle sözleşmenin diğer tarafının uğradığı zararın tamamını ödemekle yükümlü olur. Taahhüt eden, doğan zararı karşı tarafa ödemezse, aslı borcunu ihlâl etmiş

edimini ifa etmesi için yazılı olarak başvurulmaması halinde, üstlenenin sorumluluğunun sona ereceği kararlaştırılabilir."

⁶⁵ BAŞÖZ & ÇAKMAKÇI, s. 174

⁶⁶ AKINCI, s. 261

⁶⁷ EREN, s. 227

⁶⁸ OĞUZMAN & ÖZ, s. 811

⁶⁹ KAYAK, s. 12

sayılır ve zararı gidermemiş olmasından kaynaklanan ek zararları da içeren bir tazminat ödemek zorunda kalır⁷⁰.

Sözleşmenin karşı tarafı, edimin yerine getirilmemesi durumunda tazminat davasını üstlenene karşı açar, üçüncü kişi aleyhine herhangi bir talep ve dava hakkı doğmaz⁷¹.

III. Kefalet sözleşmesiyle karşılaştırılması

Üçüncü kişinin edimini taahhüt kavramı, kefalet kavramıyla benzerlik göstermekte ise de kefaletten farklıdır. Bu farklar şunlardır⁷²:

- i. Kefalette kefilin borcu asıl borca bağlı fer'î bir borç iken, üçüncü kişinin edimini taahhüt fer'î bir borç olmayıp bağımsız bir borç niteliğindedir.
- ii. Adi kefalette kefilin borcu talî bir borç iken, üçüncü kişinin edimini taahhütte, taahhüt eden aslî bir borç altına girmektedir.
- iii. Kefalet sözleşmesinde kefil, asıl borçlunun borcunu ödememesi halinde alacaklıya karşı borcu ifa etme taahhüdünde bulunurken; üçüncü kişinin edimini taahhütte, üçüncü kişinin edimini belirlenen fiili yerine getirmemesi halinde taahhüt edenin tazminat yükümlülüğü ortaya çıkar.
- iv. Kefalet yazılı şekil şartına tabi iken, üçüncü kişinin edimini taahhütte böyle bir sınırlama bulunmamaktadır.
- v. Kefil, asıl borçlunun borcunu ödediği takdirde alacaklının haklarına halef olurken, üçüncü kişinin edimini taahhütte halefiyet söz konusu olmamaktadır.
- vi. BK. m. 584 ile eşler ancak diğer eşin yazılı rızasıyla kefil olabilirken, üçüncü kişinin edimini taahhütte böyle bir rıza aranmamaktadır⁷³.

§ 5. ÜÇÜNCÜ KİŞİ YARARINA SÖZLEŞME

I. Mevzuat

Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme, BK'nın 129. maddesinde düzenlenmektedir⁷⁴. Eski BK'nın 111. maddesinde "Başkası Lehine Şart" şeklindeki ibare yeni BK ile "Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme" olarak değiştirilmiştir. Öte yandan, eski BK'nın 111. maddesinin birinci fıkrasında geçen "Üçüncü şahıs lehine bir borç şart etmiş ise" ibaresi, "Üçüncü kişi yararına bir edim yükümlülüğü koydurmuşsa" şeklinde; son fıkrasında kullanılan "Alacaklının

⁷⁰ OĞUZMAN&ÖZ, s. 811

⁷¹ EREN, s. 227

⁷² AKINCI, s. 261

⁷³ AKINCI, s. 261 - 262

⁷⁴ "Kendi adına sözleşme yapan kişi, sözleşmeye üçüncü kişi yararına bir edim yükümlülüğü koydurmuşsa, edimin üçüncü kişiye ifa edilmesini isteyebilir. Üçüncü kişi veya üçüncü kişiye halef olanlar da, tarafların amacına veya örf ve âdete uygun düştüğü takdirde edimin ifasını isteyebilirler. Bu durumda, üçüncü kişi veya ona halef olanlar bu hakkı kullanmak istediklerini borçluya bildirdikten sonra, alacaklı borçluyu ibra edemeyeceği gibi, borcun nitelik ve kapsamını da değiştiremez."

borçluyu ibraya hakkı kalmaz" ibaresi de "Alacaklı borçluyu ibra edemeyeceği gibi, borcun nitelik ve kapsamını da değiştiremez" şeklinde değiştirilmiştir⁷⁵.

II. Koşulları

Üçüncü kişi yararına sözleşmeden bahsedilebilmesi için geçerli bir borç ilişkisinin bulunması ve bu borç ilişkisi ile ifanın üçüncü kişi yararına yapılmasının kararlaştırılmış olması gerekir⁷⁶.

A. Geçerli Bir Borç İlişkisinin Kurulması

Geçerli bir borç ilişkisinin kurulması için, MK md.15 uyarınca tarafların akdî ehliyetinin bulunması⁷⁷; BK md.27/I uyarınca sözleşmenin konusunun hukuka, ahlâka aykırı olmaması ve objektif olarak imkânsız olmaması; BK md.12/II uyarınca kanunun emrettiği geçerlilik şekline uygun olması; BK md.19/I uyarınca muvazaalı olmaması; BK md.30 uyarınca irade sakatlıklarının ve BK md.28 uyarınca gabin halinin bulunmaması gerekmektedir⁷⁸. Üçüncü kişi yararına sözleşmeden söz edebilmek için taraflar arasında geçerli bir sözleşme bulunmalıdır. Çünkü üçüncü kişi yararına sözleşmenin geçerli olması, asıl borç ilişkisinin dayanağı olan sözleşmenin geçerliliği koşuluna bağlıdır⁷⁹.

Üçüncü kişi yararına sözleşmede, sözleşmeye taraf olmayan üçüncü kişinin ehliyetsizliği veya irade beyanı sakatlığı gibi hukukî engeller nedeniyle asıl sözleşme geçersiz addedilmez. Çünkü sözleşmenin asıl tarafları, taahhüt ettiren (taahhüt alacaklısı) ile taahhüt eden (taahhüt borçlusu) olup, önemli olan, bu iki taraf açısından sözleşmenin geçerliliğini etkileyecek bir nedenin bulunmamasıdır⁸⁰.

B. Borç İlişkisinde İfanın Üçüncü Kişi Yararına Yapılmasının Kararlaştırılması

Bu sözleşme türünde alacaklı, ifanın kendisine değil, üçüncü bir kişiye yapılmasını istemektedir⁸¹. Buna göre, taraflardan biri, sözleşmenin tarafı olmayan üçüncü bir kişiye edada bulunmayı taahhüt etmektedir. Taahhüt ettirenin, bu sözleşme ile, üçüncü kişiye olan bir borcunu ifa etmeyi veya ona karşılıksız kazandırmada bulunmayı amaçladığı düşünülebilir⁸².

III. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmenin Türleri

A. Tam – Eksik Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme

⁷⁵ BAŞÖZ & ÇAKMAKÇI, s. 177

⁷⁶ YILMAZ, s. 1763

⁷⁷ AKINCI, s. 263

⁷⁸ KARABAĞ, s. 125

⁷⁹ KARABAĞ, s.126

⁸⁰ YILMAZ, s. 1763

⁸¹ AKINCI, s. 262

⁸² YILMAZ, s. 1761

Taahhüt edilen alacaklı ile taahhüt eden borçlu arasında yapılan sözleşmede üçüncü kişiye edimin ifasını doğrudan taahhüt edenden talep hakkı verilmişse, tam üçüncü kişi yararına sözleşmeden söz edilir. Üçüncü kişi lehine sözleşmede, taraflarının iradesi bu yönde uyuşmuşsa ya da böyle bir sarih irade uyuşması olmadığı halde örf ve âdete bu yönde, üçüncü kişi ifayı doğrudan taahhüt edenden talep edebilir (BK m. 129/2). Üçüncü kişinin lehtar olarak belirlendiği hayat sözleşmeleri tam üçüncü kişi lehine sözleşmelere örnektir. Sigorta ettirenin ölümü halinde sigorta bedeli lehtara ya da sigorta ettirenin haleflerine ödenir. Belirtmek gerekir ki, tam üçüncü kişi lehine sözleşmede üçüncü kişi alacak hakkına sahip olmasına karşın asıl sözleşmenin tarafı değildir⁸³.

KTK'nın 91/I. maddesinde düzenlenen zorunlu mali sorumluluk sigortaları tam üçüncü kişi yararına sözleşmelere örnektir⁸⁴. Sözleşme ilişkisi, motorlu araç işleten ile sigorta şirketi arasında kurulmakla birlikte motorlu araç işletilmesi nedeniyle üçüncü kişilerin zarar görmesi halinde, sigorta şirketi sözleşmedeki limitler kapsamında bu zararı giderme yükümlülüğü altındadır⁸⁵.

Tam üçüncü kişi yararına sözleşmenin yaygın örneklerinden biri de kredi kartı sözleşmeleridir. Kart çıkaran kuruluş ile kredi kartı sahibi arasında akdedilen, çerçeve niteliğindeki bu sözleşme ile kartı çıkaran kuruluş, kredi kartının üye işyerlerinde nakit yerine kullanılan bir ödeme aracı olarak kabul etmektedir. Burada kart sahibinin harcamaları kart çıkaran kuruluş tarafından üye işyerine ödenirken, kredi kartı sahibi de yaptığı harcamaları, kartı çıkaran kuruluşa ödemektedir⁸⁶.

Öte yandan, taahhüt ettiren alacaklı ile taahhüt eden borçlu arasındaki sözleşmede, üçüncü kişiye bağımsız bir talep hakkı tanınmamışsa, eksik üçüncü kişi yararına sözleşmeden söz edilir. Üçüncü kişi kural olarak sadece edimi kabul edebilir, ancak tam iki taraflı üçüncü kişi lehine sözleşmeden farklı olarak taahhütte bulunandan ifayı doğrudan talep etme hakkı bulunmamaktadır⁸⁷.

Üçüncü kişi yararına sözleşme, bağımsız bir sözleşme tipi olmayıp, asıl sözleşme ye taraf olmayan üçüncü bir kişiye edimin ifasının üstlenildiği durumların tamamını ifade eden genel bir kavramdır. Bu sözleşme türünde, üçüncü kişi sözleşmeden dolayı alacak hakkı kazanmakta ise de asıl sözleşmeye taraf olmadığı için sözleşme nedeniyle borç altına girmemektedir⁸⁸. Üçüncü kişi aynı gerekçeyle, taahhüt ettirenin, sözleşmenin diğer tarafına olan borçlarından sorumlu tutulamaz. Buna "Üçüncü kişi aleyhine sözleşme yasağı" denir. Ancak bu prensip, üçüncü kişinin bir edimden yararlanmasının şarta bağlanmasına engel teşkil etmez⁸⁹.

⁸³ OĞUZMAN & ÖZ, s. 176

⁸⁴ "İşletenlerin, bu Kanunun 85 inci maddesinin birinci fıkrasına göre olan sorumluluklarının karşılanmasını sağlamak üzere mali sorumluluk sigortası yaptırmaları zorunludur."

⁸⁵ YILMAZ, s. 1764

⁸⁶ YILMAZ, s. 1764

⁸⁷ YILMAZ, s. 1762

⁸⁸ YILMAZ, s. 1762

⁸⁹ YILMAZ, s. 1762

Taahhüt ettiren, ifanın üçüncü kişiye hiç ya da gereği gibi yapılmaması halinde tazminat isteme ve ivaz karşılığı taahhütlerde BK m.125/II uyarınca sözleşmeden dönme hakkına sahiptir. Taahhüt ettiren sözleşmeye dayanarak hem kendi zararlarını, hem de üçüncü kişinin uğramış olduğu zararları talep edebilir. Ancak bu durum yalnızca eksik üçüncü kişi yararına sözleşmeler için geçerlidir. Tam üçüncü kişi yararına sözleşmelerde, üçüncü kişi hem ifayı, hem BK m.112 uyarınca ifanın gereği gibi yapılmaması halinde tazminat hakkını, hem de BK m.118 uyarınca gecikme halinde temerrüt hükümlerin uygulanmasını doğrudan talep edebilir⁹⁰.

B. Üçüncü Kişi Yararına Asıl – Ön Sözleşme

Üçüncü kişi yararına asıl sözleşmede, üçüncü kişi sözleşmeden doğan taahhüdün yerine getirilmesini taahhüt edenden talep eder. Bu talep çoğunlukla bir tasarruf işleminin yapılması yönündedir. Öte yandan üçüncü kişi yararına ön sözleşmede, üçüncü kişinin talepte bulunması halinde taahhüt borçlusu, kural olarak üçüncü kişi yararına asıl sözleşmeyi yapma borcu altına girer⁹¹.

C. Birden Çok Kişiyi Yararlandıran Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme

Üçüncü kişi yararına sözleşmede, yalnızca üçüncü kişinin lehine bir edim belirleneceği gibi, üçüncü kişi ile vaat ettiren arasında paylaşılan bir edim de kararlaştırılmış olabilir. Ayrıca taahhüt eden, birden çok lehtara karşı edim yükümlülüğü altına girmiş de olabilir. Bu durumda bölünebilir bir edim, taahhüt eden tarafından vaat ettirene ile lehtar veya birden çok lehtara birden ifa edilecektir⁹².

BK'nın 85. maddesinde⁹³ düzenlenen bölünemeyen borç durumunda da taahhüt edenin hem lehtar hem de vaat ettirene karşı bölünemez bir borç altına girmesi söz konusudur. Bölünemeyen borçta birden çok alacaklı bulunup alacaklıların her biri borcun ifasını talep etme hakkına sahiptir. Üçüncü kişi yararına sözleşmede taahhüt ettiren, taahhüt edenden lehtara ifada bulunmasını talep edebiliyorken, bölünemeyen borç durumunda ayrıca ifanın kendisine yapılmasını hakkını da haizdir⁹⁴.

D. Sonradan Kararlaştırılan Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme

Üçüncü kişi yararına sözleşmede üçüncü kişiyi yararlandırma kaydı, sözleşme kurulurken konulabileceği gibi daha sonra da kararlaştırılabilir. Ancak bir borç ilişkisinin

⁹⁰ YILMAZ, s. 1764

⁹¹ KONURALP, s. 46

⁹² KONURALP, s. 46

⁹³ "Bölünemeyen bir borcun birden çok alacaklısı varsa, alacaklılardan her biri, borcun alacaklıların tamamına ifasını isteyebilir. Borçlu, edimini alacaklıların hepsine birden ifa etmek zorundadır. Bölünemeyen borcun birden çok borçlusu varsa, borçlulardan her biri borcun tamamını ifa etmekle yükümlüdür. Durumun gereğinden aksi anlaşılmadıkça, ifada bulunan borçlu, alacaklıya halef olur ve diğer borçlulardan payları oranında alacağını isteyebilir."

⁹⁴ KONURALP, s. 47

taraflarının, sözleşmeye sonradan lehtar yararına bir kayıt ekleyerek sözleşmeyi üçüncü kişi yararına sözleşmeye dönüştürmelerine engel bir hüküm de bulunmamaktadır⁹⁵.

SONUÇ

Hukuk düzeninde nisbîlik prensibi uyarınca hiçbir kişiye tarafı olmadığı bir sözleşme kapsamında borç yüklenemez. Bu prensip aynı zamanda sözleşmelere hâkim olan iradîliğin de gereğidir. Hukuk düzeninde ilgililer, diledikleri zaman mevzuatta belirlenen sınırlar dahilinde diledikleri içerikte sözleşme ilişkisi oluşturmakta özgürdürler.

Kanun koyucu hukuk düzenindeki bireylere sözleşme serbestisi ile bu özgürlüğü tanıırken, hukukî sorumluluğu da sözleşmeden doğan ve sözleşme dışı sorumluluk olmak üzere iki ana başlığa ayırmıştır. Bu ayrımın maksadı, taraflar için belirlenebilir, öngörülebilir bir tazmin yükümlülüğünün sağlanmasıdır. Ancak bu ayrımın mutlak olarak uygulanması halinde ortaya çıkan bazı adaletsiz sonuçlar, kanunda yer almayan *culpa in contrahendo*, *yansına zarar*, *edim yükümlülükleri*, *fili sözleşme*, *edime yakınlık* gibi bazı kavram ve kuram arayışlarına zemin hazırlamıştır. Kişileri de sözleşmenin tarafları ve üçüncü kişiler olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutan anlayışın aksine, bu kuramlar ile sözleşme – sözleşme dışı ayrımı ile sözleşme tarafları – üçüncü kişi ayrımı da önemini kaybetmektedir. Bu sonuç adalet anlayışının gereği olarak olumlu karşılanırken, her somut olayda uygulanacak kıstasların bulunmaması gibi nedenlerle suistimale de zemin hazırlayabilmektedir. Dolayısıyla MK. m. 2’de düzenlenen dürüstlük ilkesinden yola çıkarak her somut olayda uygulanacak ortak ilkelerin belirlenmesi, sorunun çözümünde iyi bir yol olabilmektedir.

⁹⁵ KONURALP, s. 52

KAYNAKÇA

- AKINCI, Ş. (2019). *Borçlar Hukuku Bilgisi (Genel Hükümler)* (Gözden geçirilmiş 11. baskı b.). Konya: Sayram.
- AKKIŞLA, H. S. (2019). Borca Katılma Sözleşmesi. *Türkiye Barolar Dergisi*(141).
- AKSU, M. (2018). Borçlar Hukuku. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- ATEŞ, D. (2020). Sözleşme İlişkilerinin Kurulmasında Ve Borç İlişkilerinde Üçüncü Kişi . *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*(151), 343.
- BAŞARA, G. T. (2014). Türk Borçlar Kanunuyla Getirilen Yeni Bir Müessese: Borca Katılma. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*(63).
- BAŞÖZ, L., & ÇAKMAKÇI, R. (2013). *Gerekçeli Karşılaştırma Tablolulu Yeni ve Eski Kanun Metinleri ile Birlikte Yeni Türk Borçlar Kanunu* (3 b.). İstanbul: Legal Kanun Kitapları Serisi.
- ÇAKIRCA, S. İ. (2011). Türk Sorumluluk Hukukunda Yansımaya Zarar Kuramı . *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi*, 3.
- DURAK, Y. (2017). GÜVEN SORUMLULUĞU VE CULPA IN CONTRAHENDO. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 25(I), 241-288.
- EREN, F. (2020). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (25 b.). İstanbul: Yetkin.
- ERMAN Eralp, E. N. (2017). *Türk Hukukunda Yansımaya Zarar*. 01 23, 2021 tarihinde https://www.goksusafiisik.av.tr/Articletter/2017_Summer/GSI_Articletter_2017_Summer_Article8.pdf adresinden alındı. ET. 23.01.2021
- GÖRENER, A. (2019). Culpa In Contrehendo Sorumluluğu . *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* (36), 69 - 80.
- GÜVENÇ, Ö. (2014). Culpa In Contrahendo Sorumluluğu Bağlamında Sözleşme Görüşmelerinin Kesilmesi. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, XVIII(3), 364 - 365.
- HAZNEDAR, M. (tarih yok). http://www.murathaznedar.com.tr/Turk-Borclar-Hukukunda-Halefiyet_44.
- İŞGÜZAR, H. (2003). *Banka Kredi Kartı Sözleşmeleri*. Ankara: Yetkin.
- KARABAĞ, N. (2007). *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme Doktora Tezi*.
- KAYAK, S. (2009). Hukuki Gelişimi Açısından Üçüncü Kişinin Fiilini Taahhüt. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı.
- KILIÇOĞLU, A. M. (2014). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: Turhan.
- KONURALP, A. Ç. (2020). Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme. *Bilkent Üniversitesi Doktora Tezi*, 45.
- KÜÇÜK, D. (2015, 06 1). Borçluya Halefiyet . *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14, 55-90.
- OĞUZMAN, M. K., & ÖZ, T. (2016). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler* (Cilt I). İstanbul: Yetkin.
- ÖZDOĞAN, N. D. (2018). İfa Engelleri Hukukunda Amacın Gerçekleşmesi Ve Amacın Ortadan Kalkması. *İnönü Üniversitesi Hukuk Dergisi*, 9(2), 286 - 287.
- UZ, Tufan (2015). *BORÇLAR HUKUKU* (3.b). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- YAVUZ, N. (2008, 10). Üçüncü Kişiyi Koruyucu Etkili Sözleşme ve Bunun Kira Hukukundaki Bazı Yansımaya Örnekleri . *Terazi Hukuk Dergisi*, 3(26), 27.
- YILMAZ, K. K. (tarih yok). Tam Üçüncü Kişi Yararına Sözleşme. *Cevdet Yavuz'a Armağan*, 1762.